

Status prawny działalności pszczelarskiej w Hiszpanii

1. Istotna rola, jaką pełni pszczelarstwo w rolnictwie hiszpańskim, została podkreślona w akapicie pierwszym preambuły dekretu królewskiego nr 209 z 22 lutego 2002 r., w którym wskazano, że „poza znaczeniem dla rozwoju gospodarczego sektora produkcji miodu i innych produktów pszczelich, działalność pszczelarska, wykorzystuje zasoby niewykorzystywane przez inne rodzaje działalności wytwórczych, wywiera fundamentalny wpływ na rozwój obszarów wiejskich, równowagę ekologiczną, przyczynia się też do utrzymania odpowiedniego poziomu różnorodności roślin, tym samym wpływa na zwiększenie produktywności upraw w rolnictwie”¹.

Osiągnięcia krajowego pszczelarstwa potwierdzają dane gospodarcze – w Hiszpanii corocznie wytwarza się ponad 33 000 ton miodu oraz blisko 761 600 kg pyłku pszczelego², co stanowi najlepszy wynik w Unii Europejskiej oraz 13 na świecie³. Hiszpańską działalność pszczelarską charakteryzuje ponadto najwyższy w Europie stopień profesjonalizacji – ponad 5200 zawodowych pszczelarzy⁴, wykorzystując 2 500 000 rodzin pszczelich⁵, prowadzi działalność w wielkotowarowych gospodarstwach pszczelar-

¹ Dekret królewski nr 209 z 22 lutego 2002 r. ustanawiający przepisy dotyczące zarządzania gospodarstwami pszczelarskimi, Dz. Urz. Hiszp. (BOE) 2002, nr 62 ze zm.

² M. P. Chauzat et al., *Demographics of the European Apicultural Industry*, „PLOS ONE” 8, 2013, nr 11, s. 8.

³ Deloitte, *Evaluation of the CAP measures related to apiculture. Agriculture and Rural Development DG Final Report 2013*, s. 21.

⁴ Coordinadora de Organizaciones de Agricultores y Ganaderos, *Análisis Agroganadero. Ganadería – Apicultura*, „Anuario Agrario” 2016, nr 1, s. 118.

⁵ M. P. Chauzat et al., op. cit., s. 3.

skich⁶. Państwo to jest też największym beneficjentem unijnego wsparcia finansowego na rzecz sektora pszczelarskiego – w latach 2014–2016 pszczelarze otrzymali 15 902 369 euro z łącznej kwoty 98 200 000 euro przeznaczonej na realizację krajowych programów pszczelarskich w całej Unii Europejskiej⁷. Wysokość przyznawanej pomocy uzależniona jest bowiem od liczby uli, których w Hiszpanii znajduje się najwięcej ze wszystkich 28 państw członkowskich UE – ok. 2 500 000⁸.

Zaawansowany stopień rozwoju gospodarczego krajowego pszczelarstwa stanowi przede wszystkim efekt korzystnych warunków klimatycznych pozytywnie wpływających na okres wegetacji pożytków pszczelich, jak również jego wysokiego poziomu specjalizacji oraz kompleksowego prawodawstwa systemowo regulującego prawne aspekty prowadzenia działalności pszczelarskiej. Warto podkreślić, że hiszpańskiemu pszczelarstwu poświęcono wiele ramowych aktów prawnych, które wraz z ustawodawstwem z zakresu prawa rolnego oraz handlowego tworzą spójny system, z jednej strony sprzyja on dalszemu rozwojowi tego sektora, z drugiej zaś – ułatwia pozyskanie odpowiedniego wsparcia dla pszczelarzy ze środków Unii Europejskiej przeznaczonych na realizację krajowych programów pszczelarskich.

Odmienne omawiane zagadnienia zostały unormowane w Polsce. Legislacja krajowa nie uregulowała bowiem zagadnień związanych z prowadzeniem działalności pszczelarskiej w sposób jednolity i systemowy. W rezultacie obowiązujące akty prawne w rozważanym tu zakresie są rozproszone i fragmentaryczne. Taka sytuacja nie sprzyja ani stosowaniu prawa, ani też opracowaniu skutecznych form ochrony tej działalności i wsparcia podmiotów ją prowadzących. Dlatego w piśmiennictwie wysuwane są postulaty zmiany obowiązującego prawodawstwa i przyjęcia jednego aktu prawnego, który w kompleksowy sposób uregulowałby prawne aspekty prowadzenia działalności pszczelarskiej w Polsce⁹. Podjęcie próby określenia statusu prawnego pszcze-

⁶ Coordinadora de Organizaciones de Agricultores y Ganaderos, op. cit., s. 119.

⁷ Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente, *Evaluación de los resultados alcanzados en el Programa Trienal 2014–2016*, Madrid 2016, s. 3; Komisja Europejska, *Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wprowadzenia w życie środków dotyczących sektora pszczelarskiego przewidzianych w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 ustanawiającym wspólną organizację rynków produktów rolnych*, Bruksela 2016, COM(2016)776 final, s. 10.

⁸ Coordinadora de Organizaciones de Agricultores y Ganaderos, op. cit., s. 118.

⁹ Z. Witkowski, *Prawne uwarunkowania prowadzenia gospodarki pasiecznej. Czy w Polsce potrzebna jest ustawa regulująca pszczelarstwo?*, w: E. M. Szymański, *Pszczelarstwo a ochrona pszczół*, Zgorzelec 2015, s. 155–163; Z. Witkowski, *Ustawa o pszczelarstwie w ujęciu teoretycznoprawnym*, „Pasieka” 2017, nr 2(82), s. 34–37.

larstwa w hiszpańskim systemie prawnym może stanowić zatem dobry punkt odniesienia oceny polskiej regulacji i sformułowania wniosków. Z tych względów warto przybliżyć omawianą tematykę polskiemu czytelnikowi.

W literaturze problematyka pszczelarstwa podejmowana jest przez różne dyscypliny naukowe, w tym przede wszystkim przez nauki przyrodnicze i weterynaryjne¹⁰, a także ekonomiczne¹¹. Publikacje te dostarczają wielu cennych informacji i danych statystycznych dotyczących kształtowania się struktury hiszpańskiego sektora pszczelarstwa w XX i XXI w. Prawnicze badania w tym zakresie są nieliczne¹² i mają w przeważającej mierze znaczenie historyczne¹³. Brakuje natomiast opracowań charakteryzujących prawne aspekty prowadzenia działalności pszczelarstwa oraz podejmujących próbę określenia stanu prawnego tego rodzaju działalności.

Podjęcie niniejszych rozważań uzasadniają istotne względy poznawcze, społeczno-gospodarcze, teoretyczne oraz praktyczne. Gdy chodzi o te pierwsze, należy podkreślić, że regulacja prawna działalności pszczelarstwa w państwach o rozwiniętym sektorze pszczelarstwa, takich jak Hiszpania, jest w Polsce słabo rozpoznana. Analiza zaś rozwiązań normatywnych z powodzeniem funkcjonujących w innych porządkach prawnych może stanowić istotny argument na rzecz zasadniczej reformy polskiego prawodawstwa poświęconego tym zagadnieniom.

Za wyborem tematyki artykułu przemawiają także względy społeczno-gospodarcze związane ze znaczeniem działalności pszczelarstwa dla współczesnego rolnictwa. Pszczoły zapyłają bowiem ponad 80% roślin dzikich

¹⁰ V. Alviz Martín et al., *Visión actual de la apicultura en España*, „Revista Complutense de Ciencias Veterinarias” 2009, nr 3; F. J. Orantes-Bermejo, P. García-Fernández, *Morphological variability of Apis mellifera iberica in different apiaries of southern Spain*, „Journal of Apicultural Research” 1995, nr 1(34); R. Miranda Ocaña, P. Miranda Ocaña, *Prácticas de apicultura*, Valladolid 2008.

¹¹ P. J. Blanco Bueno, *La apicultura en España. Periodo 1970–1990. Productividad. Primera inspección anual y decisiones*, „Mundo Ganadero Dossier” 1994, nr 4; J. A. de la Puente, *La apicultura en la Unión Europea*, „Mundo Ganadero Dossier” 1994, nr 4; M. P. Chauzat et al., op. cit.; Coordinadora de Organizaciones de Agricultores y Ganaderos, *Análisis Agro-ganadero. Ganadería – Apicultura*, „Anuario Agrario” 2016, nr 1; A. Gómez Pajuelo, *La apicultura en España. Evolución, situación actual y ¿futuro?*, „Agricultura Familiar en España” 2007.

¹² K. Różański, *Wpływ wybranych regulacji prawnych na funkcjonowanie sektora pszczelarstwa w Hiszpanii*, w: E. M. Szymański, D. Dyrda (red.), *Ochrona pszczół i pszczelarstwo w badaniach młodych naukowców*, Zgorzelec 2016.

¹³ J. B. Marquina Olmedo, *Aspectos jurídicos de la apicultura española*, w: J. B. Marquina Olmedo, C. C. Saénz Barrio (red.), *Ponencias y comunicaciones del Primer Congreso Nacional de Apicultura*, Madrid 1984.

i uprawnych w całej Unii Europejskiej¹⁴. Hiszpańscy pszczelarze dysponują liczbą blisko 2 500 000 kolonii pszczelich, co przekłada się na wysokie plony, jak i na zwiększenie działalności wytwórczej w zakresie produktów wytwarzanych przez te owady¹⁵. Hiszpania jest jednym z nielicznych państw Unii Europejskiej, które zaspokaja podaż i popyt na produkty pszczelarskie w przeważającej mierze we własnym zakresie¹⁶. Wysoki stopień profesjonalizacji i zyski osiągane z tytułu prowadzenia tej działalności stanowią również zachętę dla młodego pokolenia rolników do podejmowania pracy w sektorze pszczelarskim jako atrakcyjnej alternatywy dla innych form zatrudnienia w rolnictwie.

Z kolei względy teoretyczne wiążą się z podstawowym dla prawa rolnego pojęciem, jakim jest „działalność rolnicza”, a więc terminem z punktu widzenia agrarystów o najszerszym zakresie, pozwalającym uporządkować inne podstawowe kategorie pojęciowe prawa rolnego, takie jak gospodarstwo rolne, producent rolny czy też produkty rolne¹⁷. Oczywiście jest więc znaczenie podjętej próby dla rozwoju teorii prawa rolnego. Praktyczne względy wiążą się z procesem stosowania prawa. W Polsce wysuwane są postulaty zmiany prawodawstwa regulującego prowadzenie działalności pszczelarskiej w związku z m.in. niedostatkami o charakterze terminologicznym (brak definicji legalnych podstawowych pojęć związanych z pszczelarstwem) oraz rozproszeniem regulacji w licznych i zróżnicowanych aktach prawnych. Taka sytuacja nie ułatwia stosowania prawa ani nie sprzyja jego skuteczności. Z kolei rozwiązania prawne przyjęte przez hiszpańskiego ustawodawcę w omawianym zakresie stanowią niewątpliwie przykład efektywnego i sprawnego modelu, który mógłby posłużyć jako wzór w płaszczyźnie stanowienia i stosowania prawa dla prawodawcy polskiego.

Celem niniejszych rozważań jest próba określenia statusu prawnego działalności pszczelarskiej w Hiszpanii. Realizacja tak określonego celu wymaga dokonania oceny regulacji zarówno prawa Unii Europejskiej, jak i prawa krajowego, które z kolei mogą stanowić podstawę do sformułowania uwag *de lege ferenda* w zakresie zmiany ustawodawstwa normującego pszczelarstwo w Polsce. Szczegółowe rozważania poprzedzi próba przybliżenia swoistości hiszpańskiego systemu prawnego oraz określenia wpływu, jaki wywiera ona na prawodawstwo regulujące działalność pszczelarską. Następnie dokonana

¹⁴ B. Madras-Majewska, J. Majewski, *Zmiany w światowym pszczelarstwie z uwzględnieniem miejsca Polski*, „Problemy Rolnictwa Światowego” 4(19), 2008, s. 281.

¹⁵ M. P. Chauzat et al., op. cit., s. 3.

¹⁶ Deloitte, op. cit., s. 26.

¹⁷ R. Budzinowski, *Prawne pojęcie działalności rolniczej*, w: idem (red.), *Prawo i administracja*, t. 2, Piła 2003, s. 168.

zostanie charakterystyka pojęcia działalności pszczelarskiej oraz próba kwalifikacji jej statusu jako działalności rolniczej czy też jako działalności handlowej. W dalszej kolejności przeprowadzona zostanie analiza tych z rozwiązań prawnych, które wpływają na skuteczne funkcjonowanie sektora pszczelarskiego w Hiszpanii i umożliwiają pozyskiwanie odpowiedniego wsparcia ze środków Unii Europejskiej.

2. Hiszpański system prawny znacznie różni się od polskiego przede wszystkim pod względem stopnia decentralizacji władzy publicznej oraz formy dystrybucji uprawnień w zakresie stanowienia prawa – w tym regulującego prowadzenie działalności pszczelarskiej. Na podstawie art. 2 i 137 Konstytucji z 22 grudnia 1978 r.¹⁸ Hiszpanię określa się jako „państwo autonomiczne z wyposażonym w szeroki stopień niezależności samorządem regionalnym, reprezentowanym przez wspólnoty autonomiczne (*comunidades autónomas*) i dwupoziomym samorządem lokalnym, który tworzą prowincje i gminy (*provincias y municipios*)”¹⁹.

Hiszpańska ustawa zasadnicza podzieliła uprawnienia w zakresie stanowienia prawa pomiędzy władzę centralną i jednostki samorządu regionalnego. Na podstawie art. 148 i 149 wyróżniono kompetencje wyłączne państwa, kompetencje przejęte przez wspólnoty autonomiczne oraz kompetencje dzielone wykonywane w uzupełniający się sposób przez władzę centralną i *Comunidades Autónomas*²⁰. Należy podkreślić, że pszczelarstwo w Hiszpanii tradycyjnie uznaje się za jeden z rodzajów działalności hodowlanej²¹ – zgodnie zaś z postanowieniami art. 148 pkt 1 ust. 7 Konstytucji sprawowanie władzy legislacyjnej w dziedzinie rolnictwa i hodowli należy do kompetencji własnych wspólnot autonomicznych z zastrzeżeniem spełnienia się dwóch warunków jednocześnie.

Po pierwsze, możliwość realizacji tego rodzaju uprawnień uzależniona została od „poszanowania ogólnego ustroju gospodarczego państwa”²². Ko-

¹⁸ Konstytucja Hiszpanii z 27 grudnia 1978 r., Dz. Urz. Hiszp. (BOE) 1978, nr 311 ze zm. (dalej jako: Konstytucja Hiszpanii).

¹⁹ M. Supera-Markowska, *Zarys prawa hiszpańskiego i prawa polskiego. Esbozo del derecho español y del derecho polaco*, Warszawa 2013, s. 42.

²⁰ Á. Martínez Gutiérrez, *Ochrona rodzinnego gospodarstwa rolnego w prawie hiszpańskim*, w: P. Litwiniuk (red.), *Prawne mechanizmy wsparcia i ochrony rolnictwa rodzinnego w Polsce i innych państwach Unii Europejskiej*, Warszawa 2015, s. 294–295.

²¹ Coordinadora de Organizaciones de Agricultores y Ganaderos, op. cit., s. 118; J. B. Marquina Olmedo, *Aspectos jurídicos de la apicultura española*, w: idem, C. C. Saénz Barrio (red.), *Ponencias y comunicaciones del Primer Congreso Nacional de Apicultura*, Madrid 1984, s. 166–167.

²² Art. 148 pkt 1 ust. 7 Konstytucji Hiszpanii.

ordynowanie i planowanie zaś podstaw hiszpańskiej gospodarki należy, na podstawie art. 131 oraz 149 pkt 1 ust. 13 ustawy zasadniczej, do kompetencji wyłącznych władzy centralnej. Wyrażenie „poszanowanie ogólnego ustroju gospodarczego państwa” jest rozumiane w doktrynie jako „jeden z rodzajów aktywności władzy centralnej polegający na stanowieniu ogólnych norm prawnych wyznaczających granice działania dla jednostek samorządu terytorialnego oraz na organizowaniu prawnych form prowadzenia działalności gospodarczej na obszarze całego kraju”²³. Na tej podstawie władza centralna zyskała kompetencje do uregulowania podstaw organizacyjnych funkcjonowania sektora pszczelarskiego w Hiszpanii, których przestrzeganie stanowi warunek *sine qua non* prowadzenia działalności pszczelarskiej w tym kraju.

Po drugie, uprawnienia w zakresie sprawowania władzy legislacyjnej wyraźnie niezaliczone do kompetencji wyłącznych państwa mogą zostać przejęte przez jednostki samorządu regionalnego, pod warunkiem zawarcia ich w statutach autonomicznych²⁴. *Estatutos de Autonomía* stanowią podstawowe akty ustrojowe każdej z 17 hiszpańskich wspólnot autonomicznych, określające m.in. ich strukturę, zadania oraz prawne formy działania²⁵. Statuty przyjmowane są przez hiszpański parlament w formie ustaw organicznych i stanowią od chwili wejścia w życie część krajowego porządku prawnego²⁶. Przykładowo Wspólnota Autonomiczna Andaluzji w znowelizowanym statucie autonomicznym z 19 marca 2007 r. przejęła kompetencje w zakresie stanowienia przepisów z zakresu zarządzania, planowania, reform oraz rozwoju sektorów rolnych, hodowlanych i rolno-żywnościowych, z wyjątkiem uprawnień zastrzeżonych dla władzy centralnej w ustawie zasadniczej²⁷.

W tym kontekście warto przytoczyć stanowisko J. B. Marquina Olmedo, który stwierdził, że „zadaniem państwa w zakresie planowania ustroju gospodarczego kraju jest określenie podstawowych zasad oraz ram prawnych funkcjonowania poszczególnego rodzaju działalności gospodarczych, właściwym zaś jednostkom regionalnym przysługują kompetencję do rozwinięcia i uszczegółowienia ogólnych norm prawnych przyjętych na szczeblu krajowym”²⁸. Prowadzi to do wniosku, że regulacja sektora pszczelarskiego w Hiszpanii stanowi przykład kompetencji dzielonych – dla państwa zastrzeżone zostały

²³ J. B. Marquina Olmedo, op. cit., s. 166.

²⁴ Art. 149 pkt 3 zd. 1 Konstytucji Hiszpanii.

²⁵ M. Supera-Markowska, op. cit., s. 43.

²⁶ Ibidem.

²⁷ Ustawa organiczna nr 2 z 19 marca 2007 r. o reformie Statutu autonomicznego dla Andaluzji, Dz. Urz. Hiszp. (BOE), nr 68 ze zm.

²⁸ J. B. Marquina Olmedo, op. cit., s. 166.

uprawnienia z zakresu stanowienia podstawowych norm prawnych, organizujących prowadzenie działalności pszczelarskiej na obszarze kraju, a jednostkom samorządu regionalnego zostały powierzone zadania w zakresie wykonywania i wprowadzania w życie ustanowionych na szczeblu centralnym norm wraz z możliwością ich dalszego uszczegółowienia.

Tytułem przykładu można wskazać uzupełniające się regulacje dekretu królewskiego nr 209 z 22 lutego 2002 r. wprowadzającego przepisy dotyczące zarządzania gospodarstwami pszczelarskimi oraz nakazu Departamentu Rolnictwa i Rybołówstwa z 26 lutego 2004 r. ustanawiającego przepisy dotyczące zarządzania gospodarstwami pszczelarskimi we Wspólnocie Autonomicznej Andaluzji²⁹. Pierwszy z wymienionych aktów prawnych ustanawia m.in. podstawowe przepisy i wymogi sanitarne, zootechniczne, rejestrowe oraz z zakresu lokalizacji uli, które muszą wypełnić właściciele gospodarstw pszczelarskich. Drugi z nich, z jednej strony, wdraża na obszarze Andaluzji postanowienia dekretu królewskiego nr 209, z drugiej zaś – konkretyzuje ustanowione w nim wymogi proceduralne, dokumentacyjne i rejestrowe we własnym zakresie. Analogicznie sytuacja wygląda w pozostałych hiszpańskich wspólnotach autonomicznych.

Niniejsze rozważania prowadzą do konkluzji, że na określenie statusu prawnego działalności pszczelarskiej w Hiszpanii wpływ wywierają zarówno akty prawne ustanowione przez władzę centralną, jak i przez jednostki samorządu regionalnego. Każdej bowiem z 17 hiszpańskich wspólnot autonomicznych przysługuje w zakresie nieuregulowanym przez państwo i pod warunkiem zawarcia stosownych uprawnień we własnych statutach autonomicznych swoboda co do przyjmowania środków prawnych regulujących funkcjonowanie sektora pszczelarskiego na jej obszarze.

3. Skupienie uwagi na hiszpańskim ustawodawstwie sektorowym poświęconym pszczelarstwu nie oznacza ograniczenia rozważań tylko do omówienia tych z regulacji, które zaliczane są do prawa rolnego *sensu stricto*. W badaniach należy dostrzec i uwzględnić tzw. aspekt rolno prawodawstwa zaliczanego do innych dziedzin prawa – w tym przede wszystkim do prawa handlowego. Podjęcie próby charakterystyki działalności pszczelarskiej wymaga bowiem uwzględnienia swoistości jej statusu wynikającego z zakresu regulacji oraz społeczno-gospodarczych form jej prowadzenia.

²⁹ Nakaz Departamentu Rolnictwa i Rybołówstwa z 26 lutego 2004 r. ustanawiający przepisy dotyczące zarządzania gospodarstwami pszczelarskimi we Wspólnocie Autonomicznej Andaluzji, Dz. Urz. Wspólnoty Autonomicznej Andaluzji (BOJA) 2004, nr 48.

W tym kontekście warto podkreślić, że działalność przedsiębiorcy w hiszpańskim systemie prawnym została uregulowana w kodeksie handlowym, sytuującym w artykułach 1, 325 i 326 pojęcie przedsiębiorcy oraz rodzaje działalności o charakterze handlowym³⁰. Należy mieć również na uwadze, że krajowy legislator dla zdefiniowania zarobkowej formy aktywności przedsiębiorcy nie posługuje się pojęciem działalności gospodarczej, lecz działalności handlowej regulowanej przepisami kodeksu handlowego. W hiszpańskim systemie prawnym nie wyodrębniono bowiem pojęcia „działalność gospodarcza”, regulowanego tak jak np. w Polsce przepisami odrębnego aktu prawnego w postaci ustawy z 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej³¹. Dlatego w dalszych rozważaniach dla określenia statusu prawnego działalności pszczelarskiej właściwiej będzie zamiast pojęciem działalności gospodarczej posługiwać się terminem „działalność handlowa”.

Pomimo że hiszpański ustawodawca nie wprowadził definicji legalnej pojęcia działalności pszczelarskiej, to zarówno postanowienia aktów prawnych na poziomie centralnym³², jak i regionalnym³³, a także dorobek literatury przedmiotu nie pozostawiają wątpliwości co do możliwości jej zaklasyfikowania jako jednego z rodzajów działalności hodowlanej³⁴. J. M. Ruz Luque i inni ujęli pszczelarstwo jako „działalność hodowlaną, która pozytywnie wpływa na środowisko za pośrednictwem zapyłania”³⁵. Z kolei V. Alviz Martín i inni jako działalność pszczelarską określili „działalność rolno-hodowlaną zorientowaną na hodowlę pszczół w celu otrzymywania korzyści w postaci sprzedaży produktów pszczelich i zapyłania roślin uprawnych”³⁶.

³⁰ Dekret Królewski z 22 sierpnia 1885 r. – Kodeks handlowy, Dz. Urz. Hiszp. (BOE) 1886, nr 289 ze zm.; J. L. Pérez-Serrabona González, J. A. Roca Fernández-Castanys, *El empresario mercantil*, w: G. J. Jiménez Sánchez, A. Díaz Moreno (red.), *Lecciones de derecho mercantil*, Madrid 2014, s. 96 i n.

³¹ Dz. U. 2016, poz. 1829 ze zm.

³² Dekret Królewski nr 209 z 22 lutego 2002 r. ustanawiający przepisy dotyczące zarządzania gospodarstwami pszczelarskimi, Dz. Urz. Hiszp. (BOE) 2002, nr 62 ze zm.

³³ Nakaz Departamentu Rolnictwa i Rybołówstwa z 26 lutego 2004 r. ustanawiający przepisy dotyczące zarządzania gospodarstwami pszczelarskimi we Wspólnocie Autonomicznej Andaluzji, Dz. Urz. Wspólnoty Autonomicznej Andaluzji (BOJA) 2004, nr 48 ze zm.

³⁴ J. B. Marquina Olmedo, op. cit., s. 166; A. Gómez Pajuelo, op. cit., s. 267.

³⁵ J. M. Ruz Luque, *Principales debilidades de la apicultura ecológica*, w: V. González (red.), *XI Congreso SEAE (Sociedad Española de Agricultura Ecológica) “Agricultura ecología familiar”*, 1–4 octubre 2014, Vitoria-Gasteiz (Álavez), Catarroja 2014, s. 1–2.

³⁶ V. Alviz Martín et al., *Visión actual de la apicultura en España*, „Revista Complutense de Ciencias Veterinarias” 2009, nr 3, s. 139.

Z kolei definicja legalna działalności rolniczej została zawarta w art. 2 pkt 1 ustawy nr 19 z 4 czerwca 1995 r. o modernizacji gospodarstw rolnych³⁷, gdzie ujęto ją jako „ogół prac niezbędnych do otrzymania produktów rolnych, hodowlanych i leśnych” oraz „sprzedaż bezpośrednią własnych produktów nieprzetworzonych lub pierwszego stopnia przetworzenia, rozumianych jako produkty rolne w świetle załącznika nr I do art. 38 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej³⁸, tj. wytworzonych w gospodarstwie rolnym i przeznaczonych do wprowadzenia do obrotu na rynki gminne i w miejsca, które nie stanowią stałych miejsc handlowych”. Warto w tym kontekście podkreślić, że w doktrynie hiszpańskiego prawa rolnego działalność hodowlana zwierząt obok uprawy roli i leśnictwa tradycyjnie kwalifikowana jest jako jeden z rodzajów działalności rolniczej³⁹. Jednakże z katalogu działalności hodowlanych wyłącza się działalność polegającą przykładowo na hodowli koni wyścigowych, wiewiórek, norek, jak i innych zwierząt futerkowych czy też psów i kotów⁴⁰. Żadna bowiem tego typu działalność nie została oparta na kryterium użytkowania ziemi rolnej, co skutkuje odmową możliwości zakwalifikowania jako rolnych aktywności niezwiązanych z jej produkcyjnym wykorzystaniem⁴¹.

W świetle powyższych rozważań należy stwierdzić, że pszczelarstwo zostało w hiszpańskim systemie prawnym zakwalifikowane jako działalność hodowlana stanowiąca jeden z rodzajów działalności rolniczej. W tym kontekście nasuwa się pytanie o możliwość zaklasyfikowania działalności pszczelarskiej jako działalności handlowej, a więc dotyczące również w szerszej perspektywie określenia relacji pomiędzy hiszpańskim prawem rolnym a prawem handlowym.

Zgodnie art. 326 ust. 2 hiszpańskiego kodeksu handlowego (dalej jako: h.k.h.) „nie mają charakteru handlowego te z działalności, które polegają na sprzedaży przeprowadzanej przez właścicieli, rolników, sprzedawców owoców, jak również produktów pochodzących z własnych upraw i hodowli [...]”. Na podstawie cytowanego artykułu można dojść do wniosku, że pszczelar-

³⁷ Dz. Urz. Hiszp. (BOE) 1995, nr 159 ze zm.

³⁸ Dz. Urz. UE L 2004, nr 90, poz. 864/2 ze zm.

³⁹ J. A. Navarro Fernández, *El regimen jurídico básico de las actividades agrarias*, w: idem (red.), *La explotación agraria. Aspectos administrativos, civiles, fiscales y laborales*, Valencia 2008, s. 94–95; Á. Sanchez Hernández, *Configuración jurídica de la actividad agraria en España*, w: P. de Pablo Contreras, Á. Sanchez Hernández (red.), *1 Cuadernos de derecho agrario*, Logroño 2004, s. 275.

⁴⁰ Á. Sanchez Hernández, op. cit., s. 275.

⁴¹ Ibidem.

stwo nie mieścić się w *spectrum* hiszpańskiej działalności handlowej. Samo wyłączenie zawarte w art. 326 h.k.h. nie zamyka jednak tematu. Nie można bowiem podzielić zapatrywania, że definitywnie wyklucza ono możliwość zakwalifikowania pszczelarza jako przedsiębiorcy. W tym kontekście należy przytoczyć regulację art. 1 h.k.h., stanowiącą, że „za przedsiębiorców w świetle niniejszego kodeksu uważa się [...] spółki handlowe lub przemysłowe, które ustanawia się na mocy jego przepisów”.

Oznacza to, że mimo iż pszczelarstwo w świetle prawa hiszpańskiego należy zakwalifikować jako jeden z rodzajów działalności rolniczej, to istnieje możliwość zastosowania przepisów prawa handlowego w stosunku do podmiotu prowadzącego działalność pszczelarską. Decydujące znaczenie będzie miała forma prawna, pod jaką dany producent rolny będzie prowadzić działalność⁴². Taką wykładnię potwierdzają postanowienia innych aktów prawnych, jak chociażby królewskiego dekretu ustawodawczego nr 1 z 2 lipca 2010 r. – prawo spółek kapitałowych⁴³, którego art. 2 stanowi, że „niezależnie od celów prowadzonej działalności, spółki kapitałowe posiadają charakter handlowy”.

Płynie stąd wniosek, że jeżeli dany podmiot prowadzi działalność pszczelarską w formie spółki w rozumieniu kodeksu handlowego, to znajdują w stosunku do niego zastosowanie przepisy regulujące status prawny przedsiębiorcy, a wykonywaną przez niego działalność będzie należało zakwalifikować jako działalność handlową. Z kolei w sytuacji gdy producent rolny podejmie pracę w sektorze pszczelarskim, pozostając poza strukturą spółek prawa handlowego, to prowadzona przez niego działalność zostanie zakwalifikowana jako działalność rolnicza, pozostająca poza zakresem regulacji prawa handlowego.

4. Na hiszpański system prawny normujący prowadzenie działalności pszczelarskiej składa się regulacja przyjęta w celu wprowadzenia w życie aktów prawnych Unii Europejskiej oraz ustawodawstwo krajowe, stanowiące interesujący przykład rozwiązań przyjętych dla zwiększenia kontroli nad krajowym sektorem pszczelarskim, jak i umożliwiające efektywne korzystanie przez hiszpańskich pszczelarzy z systemów wsparcia pszczelarstwa unijnymi środkami finansowymi.

Jeżeli chodzi o ustawodawstwo unijne, to należy podkreślić, że w celu wykonania postanowień nowego rozporządzenia o wspólnej organizacji ryn-

⁴² Á. Martínez Gutiérrez, op. cit., s. 294–295.

⁴³ Dz. Urz. Hiszp. (BOE) 2010, nr 161 ze zm.

ków produktów rolnych⁴⁴ oraz rozporządzeń do niego delegowanych i wykonawczych⁴⁵, a także wprowadzenia postanowień dyrektywy nr 110 z 2001 r. odnoszącej się do miodu⁴⁶, do hiszpańskiego systemu prawnego zostało przyjętych wiele aktów prawnych, wśród których najważniejszą rolę odgrywają dekret królewski nr 519 z 26 marca 1999 r. ustanawiający formy wsparcia dla działalności pszczelarskiej za pomocą krajowych programów pszczelarskich⁴⁷ oraz dekret królewski nr 1049 z 1 sierpnia 2002 r. ustanawiający normy jakościowe odnoszące się do jakości miodu⁴⁸.

Efektom uchwalenia przez hiszpańskiego ustawodawcę dekretu nr 519 jest możliwość wsparcia krajowego sektora pszczelarskiego środkami pochodzącymi z krajowego programu pszczelarskiego, które stanowią równowartość 50% wydatków poniesionych przez dane państwo na jego realizację⁴⁹. Środki finansowe przydzielane są pszczelarzom oraz organizacjom pszczelarskim, które złożyły wniosek o udzielenie pomocy o charakterze technicznym na: zwalczanie inwazji pasożytów i chorób pszczół, w szczególności warrozy (*Varroa destructor*), racjonalizację sezonowego przenoszenia uli, poprawę jakości produktów pszczelich w celu ich skuteczniejszego pozycjonowania na rynku oraz na środki mające na celu wsparcie zasiedlania uli⁵⁰. Przyjęcie do krajowego porządku prawnego dekretu królewskiego nr 519 stanowi efekt realizacji przepisów sekcji piątej rozporządzenia nr 1308/2013 o wspólnej organizacji rynków produktów rolnych, ustanawiających podstawowe zasady dotyczące przyznawania pomocy w sektorze pszczelarskim. Na realizację krajowych programów pszczelarskich na lata 2017–2019 Unia Europejska przeznaczyła dla wszystkich

⁴⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007, Dz. Urz. UE L 2013, nr 347/671.

⁴⁵ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2015/1366 z 11 maja 2015 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 w odniesieniu do pomocy w sektorze pszczelarskim, Dz. Urz. UE L 2015, nr 211/3; rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2015/1368 z 6 sierpnia 2015 r. ustanawiające zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 w odniesieniu do pomocy w sektorze pszczelarskim, Dz. Urz. UE L 2015, nr 211/9.

⁴⁶ Dyrektywa Rady 2001/110/WE z 20 grudnia 2001 r. odnosząca się do miodu, Dz. Urz. UE L 2002, nr 10/47 ze zm.

⁴⁷ Dz. Urz. Hiszp. (BOE) 1999, nr 74 ze zm.

⁴⁸ Dz. Urz. Hiszp. (BOE) 2003, nr 176 ze zm.

⁴⁹ Art. 55 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólną organizację rynków produktów rolnych.

⁵⁰ Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente, *Programa Nacional de medidas de ayuda a la Apicultura. España 2017–2019*, Madrid 2016, s. 102–103.

28 państw członkowskich kwotę 216 000 000 euro, co stanowi 9% wzrost finansowania w porównaniu z poprzednią edycją programu⁵¹.

Z kolei skutkiem wprowadzenia do krajowego porządku prawnego przepisów unijnych w postaci dekretu królewskiego nr 1049 jest przyjęcie norm prawnych określających skład miodu oraz zasady jego etykietowania, konfekcjonowania, a także określanie miejsca jego pochodzenia. Na mocy jego postanowień ustanowiono także jednolite normy dotyczące jakości handlowej miodu na terytorium całego państwa. Przyjęcie dekretu nr 1049 stanowi konsekwencję wdrożenia do hiszpańskiego systemu prawnego postanowień dyrektywy nr 110 z 2001 r. odnoszącej się do miodu.

Należy podkreślić, że oprócz przyjęcia do krajowego systemu prawnego prawodawstwa Unii Europejskiej, hiszpański ustawodawca ustanowił własną regulację sektorową poświęconą pszczelarstwu, z jednej strony porządkującą prawne aspekty prowadzenia krajowej działalności pszczelarskiej, a z drugiej – umożliwiającą skuteczne korzystanie z funduszy unijnych przeznaczonych na jej wsparcie. W tym kontekście należy wymienić dekret królewski nr 209 z 22 lutego 2002 r. ustanawiający przepisy dotyczące zarządzania gospodarstwami pszczelarskimi⁵².

Pierwszy z wymienionych aktów prawnych stanowi efekt realizacji przez władzę centralną kompetencji wyłącznych w zakresie planowania i koordynowania ustroju gospodarczego kraju⁵³. Prawodawca hiszpański dekretem królewskim nr 209 wprowadził m.in. definicje podstawowych kategorii pojęciowych związanych z pszczelarstwem, ustanowił podstawowe przepisy dotyczące lokalizacji pasiek, sanitarne, epidemiologiczne zootechniczne i rejestracyjne związane z zarządzaniem gospodarstwami pszczelarskimi, a także wprowadził system identyfikacji uli, wprowadzając tym samym prosty i skuteczny sposób określenia struktury i wielkości krajowego sektora pszczelarskiego.

Należy podkreślić, że dokładne określenie wymogów rejestracyjnych wobec właścicieli gospodarstw pszczelarskich oraz przyjęcie efektywnego systemu identyfikacji uli niewątpliwie przyczyniło się do sukcesu gospodarczego hiszpańskiego pszczelarstwa. Za podstawę przydzielania wysokości unijnego wkładu finansowego przyjęto bowiem liczbę uli znajdujących się na

⁵¹ Strona internetowa Komisji Europejskiej poświęcona tematyce rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich: European Commission/Agriculture and rural development/Beekeeping and honey /National Apiculture Programmes, https://ec.europa.eu/agriculture/honey/programmes_pl [dostęp: 10.12.2016].

⁵² Dz. Urz. Hiszp. (BOE) 2006, nr 131 ze zm. (dalej jako: dekret królewski nr 209).

⁵³ Art. 149 ust. 1 pkt 13 Konstytucji Hiszpanii.

obszarze danego kraju⁵⁴. Jako że w Hiszpanii znajduje się najwięcej uli spośród wszystkich 28 państw członkowskich Unii Europejskiej, miejscowi pszczelarze otrzymali w latach 2014–2016 aż 15 902 369 euro z łącznej kwoty 98 200 000 euro przewidzianych na realizację krajowych programów pszczelarских⁵⁵.

Osiągnięcie tak dobrych wyników ekonomicznych nie byłoby możliwe bez skutecznego systemu porządkującego prawne aspekty prowadzenia działalności pszczelarskiej w Hiszpanii, ustanowionego w drodze dekretu królewskiego nr 209. Z jednej strony uporządkował on bowiem podstawowe kategorie pojęciowe związane z pszczelarstwem, wprowadzając definicje legalne m.in. gospodarstwa pszczelarского oraz właściciela gospodarstwa pszczelarского, ułatwiając tym samym wyodrębnienie działalności pszczelarskiej spośród innego rodzaju działalności o charakterze rolno-hodowlanym oraz usprawniając procedurę rejestracyjną, aby w jak najdokładniejszy sposób ewidencjonować liczbę uli pszczelich.

Z drugiej strony dekret królewski nr 209 wprowadził typologię gospodarstw pszczelarских ze względu na funkcje, jakie pełnią, co w praktyce ułatwia procedurę rejestracyjną i sprzyja profesjonalizacji sektora pszczelarского. Biorąc pod uwagę specjalizację produkcji, gospodarstwa pszczelarские zostały podzielone na: produkcyjne (nastawione na wytwarzanie miodu i innych produktów pszczelich), selekcyjno-hodowlane (odpowiedzialne za rozmnażanie rodzin pszczelich), zapylające (nastawione głównie na osiągnięcie efektu w postaci zapylania roślin uprawnych) oraz mieszane (o różnym stopniu zaangażowania). Ze względu na wielkość zostały wyodrębnione gospodarstwa pszczelarские profesjonalne (150 lub więcej uli), półzawodowe (mniej niż 150 uli) oraz amatorskie (produkcja przeznaczona wyłącznie dla własnych celów konsumpcyjnych). Taka regulacja prawna struktury sektora pszczelarского sprawdziła się w praktyce – Hiszpanię charakteryzuje największy stopień profesjonalizacji branży pszczelarskiej i najwyższa produkcja produktów pszczelich spośród wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej⁵⁶.

Na szczególną uwagę zasługują rozwiązania prawne przewidziane w zakresie wprowadzenia procedury określenia liczby uli. Zgodnie z art. 4 dekretu królewskiego nr 209 wprowadzono obowiązek oznakowania uli wchodzących

⁵⁴ Motyw 3 rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2015/1366 z 11 maja 2015 r. uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 w odniesieniu do pomocy w sektorze pszczelarским.

⁵⁵ *Ibidem*, s. 10.

⁵⁶ *Coordinadora de Organizaciones de Agricultores y Ganaderos*, op. cit., s. 118.

w skład danego gospodarstwa pszczelarskiego za pomocą szczegółowego kodu identyfikacyjnego. Wypełnienie obowiązku identyfikacyjnego stanowi podstawę do rejestracji prowadzonej działalności w rejestrze gospodarstw pszczelarskich prowadzonym przez właściwe jednostki odpowiednich wspólnot autonomicznych, zintegrowanym z Generalnym Rejestrem Gospodarstw Hodowlanych⁵⁷. Ponadto na właścicielach ciąży obowiązek prowadzenia i uaktualniania ksiąg rejestrowych gospodarstw pszczelarskich⁵⁸. Wymagania co do minimalnego zakresu informacji, jakie winny zawierać księgi rejestrowe, zostały wymienione w załączniku nr 1 do dekretu królewskiego nr 209. Wprowadzenie tego wymogu ma na celu przestrzeganie przepisów o charakterze epidemiologicznym, sanitarnym oraz zootechnicznym. Należy podkreślić, że przestrzeganie wyżej opisanych rygorystycznych obowiązków rejestracyjnych sprzyja efektywnemu oszacowaniu wielkości sektora pszczelarskiego oraz zwiększa możliwości jego skutecznej ochrony przed pasożytami chorobotwórczymi.

Warto również odnotować, że ustawodawca hiszpański ustanowił w art. 8 dekretu królewskiego nr 209 przepisy porządkowe dotyczące lokalizacji uli pszczelich. Tym sposobem wszelkiego rodzaju konstrukcje związane z hodowlą pszczół winny zostać rozmieszczone w co najmniej 400-metrowej odległości od budynków użyteczności publicznej, centrów handlowych czy też skupisk ludności, 100-metrowej odległości od zabudowań rolnych i hodowlanych, 20 metrów od dróg narodowych, czy też 25 metrów od zabudowań sąsiedzkich. Takie rozwiązania prawne zapobiegają w dużej mierze oddziaływaniu pszczół na grunty sąsiednie. Ponadto wprowadzają jednolite przepisy prawne w tym zakresie w skali całego kraju – odmiennie niż w ustawodawstwie polskim.

W art. 11 dekretu królewskiego nr 209 uregulowano również prawną sytuację pszczelarstwa transhumancyjnego, polegającego na prowadzeniu tzw. pszczelarstwa wędrownego, a więc sezonowego przemieszczania kolonii pszczelich, w celu zapyłania przez te owady zróżnicowanego rodzaju roślin dzikich i uprawnych⁵⁹. Jego rola dla rolnictwa hiszpańskiego została podkreślona w akapicie drugim preambuły omawianego dekretu, stanowiącym, że

⁵⁷ Dekret Królewski nr 479 z 26 marca 2004 r. ustanawiający i regulujący rejestr generalny gospodarstw pszczelarskich, Dz. Urz. Hiszp. (BOE) 2004, nr 80 ze zm.

⁵⁸ Art. 7 dekretu królewskiego nr 209 z 22 lutego 2002 r. ustanawiającego przepisy dotyczące zarządzania gospodarstwami pszczelarskimi.

⁵⁹ J. C. Salvachua Gallego, *La transhumancia en apicultura*, „Hojas Divulgadas” 1989, nr 15, s. 37.

„pszczelarstwo profesjonalne powinno zmierzać w kierunku przekształcenia się w działalność hodowlaną o charakterze transhumancyjnym w celu jak najlepszego wykorzystania zróżnicowanego typu roślin dzikich i uprawnych”⁶⁰. Prowadzenie pszczelarstwa wędrownego w Hiszpanii związane jest ze spełnieniem dodatkowych wymogów rejestracyjnych wynikających z konieczności notyfikacji przetransportowania pszczół na obszarze danej wspólnoty autonomicznej właściwym władzom z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem⁶¹. Artykuł 11 dekretu królewskiego nr 209 określa również dodatkowe wymagania związane z transportem pszczół na terenie Hiszpanii.

Na hiszpańską regulację sektorową poświęconą pszczelarstwu składa się również dekret królewski nr 608 z 19 maja 2006 r., ustanawiający i regulujący narodowy program walki i kontroli chorób pszczelich i miodu (dalej jako: dekret królewski nr 608) mający na celu ochronę gospodarstw pszczelarskich przed różnego rodzaju chorobami epidemiologicznymi i pasożytami. Omawiany dekret został wprowadzony na podstawie art. 25 hiszpańskiej ustawy nr 8 z 24 kwietnia 2003 r. o ochronie zwierząt⁶², ustanawiającego obowiązek wprowadzania na obszarze Hiszpanii narodowych programów zapobiegania, kontroli oraz walki z chorobami zwierzęcymi. Postanowienia art. 5 dekretu królewskiego nr 608 nakładają na właścicieli gospodarstw pszczelarskich obowiązek powiadomienia właściwych władz wspólnot autonomicznych o chorobach pszczół oraz przypadkach wyrojenia ula. Brak wypełnienia niniejszego obowiązku powoduje przeprowadzenie stosownych badań oraz usunięcie ewentualnego zagrożenia na koszt właściciela danej rodziny pszczelej. Niezwykle ważne postanowienia zawiera art. 9 omawianego dekretu upoważniający właściwe wspólnoty autonomiczne do opracowania programów walki z chorobami pszczół na własnych terytoriach.

5. Przeprowadzone rozważania wystarczająco uzasadniają twierdzenie o zaawansowanym stopniu rozwoju hiszpańskiej regulacji prawnej poświęconej pszczelarstwu i o skuteczności funkcjonowania przyjętych rozwiązań w praktyce. Działalność pszczelarską w hiszpańskim systemie prawnym należy zakwalifikować jako działalność hodowlaną, stanowiącą jeden z rodzajów działalności rolniczej. Jeżeli jednak działalność pszczelarstwa jest prowadzona

⁶⁰ Akapit 2 preambuły dekretu królewskiego nr 209 z 22 lutego 2002 r. ustanawiającego przepisy dotyczące zarządzania gospodarstwami pszczelarskimi.

⁶¹ Art. 11 dekretu królewskiego nr 209 z 22 lutego 2002 r. ustanawiającego przepisy dotyczące zarządzania gospodarstwami pszczelarskimi.

⁶² Dz. Urz. Hiszp. (BOE) 2003, nr 99 ze zm.

w formie jednej ze spółek hiszpańskiego prawa handlowego, zastosowanie mają przepisy kodeksu handlowego regulujące działalność przedsiębiorców.

Warto podkreślić, że status prawny działalności pszczelarskiej w Hiszpanii wyznaczają zarówno akty prawa unijnego, jak i krajowego. Należy również mieć na uwadze, że w zakresie niezastrzeżonym dla kompetencji wyłącznych państwa, każda z 17 hiszpańskich wspólnot autonomicznych dysponuje kompetencjami do stanowienia norm prawnych regulujących sektor pszczelarski na jej terytorium, pod warunkiem zawarcia ich we własnych statutach autonomicznych. Mimo zatem mnogości aktów prawnych poświęconych prowadzeniu krajowej działalności pszczelarskiej system prawny ją regulujący jest niezwykle skuteczny i przede wszystkim sprzyja pozyskiwaniu środków finansowych z funduszy Unii Europejskiej na rzecz wsparcia pszczelarstwa.

Zaproponowane przez hiszpańskiego ustawodawcę rozwiązania prawne z pewnością stanowią interesujący materiał do analizy co do możliwości wprowadzenia podobnych regulacji w polskim porządku prawnym poświęconym pszczelarstwu. Chodzi zwłaszcza o ustanowienie podstawowych kategorii pojęciowych związanych z pszczelarstwem, aby uporządkować regulację działalności pszczelarskiej w Polsce i ułatwić jej zastosowanie w praktyce. Ponadto warto z pewnością przyrzeć się prawnej regulacji lokalizacji pasiek na terytorium Hiszpanii. W Polsce bowiem co do zasady nie wprowadzono przepisów prawnych dotyczących odległości od granic nieruchomości sąsiednich, dróg publicznych itp., w jakich powinny zostać usytuowane ule pszczele. W przypadku wystąpienia sporów związanych z lokalizacją pasiek biegli sądowi i prawnicy zmuszeni są niekiedy do powoływania się na XIX-wieczne prawo galicyjskie⁶³.

Na koniec wypada zauważyć, że regulacja prawna zawarta w dekrete królewskim nr 209 z 22 lutego 2002 r. ustanawiającym przepisy dotyczące zarządzania gospodarstwami pszczelarskimi stanowi dobry punkt wyjścia dla polskiego ustawodawcy do podjęcia działań nad wydaniem ustawy „kierunkowej” poświęconej prawnym aspektom prowadzenia krajowej działalności pszczelarskiej. O użyteczności przyjęcia sektorowego aktu poświęconego pszczelarstwu świadczą doświadczenia hiszpańskie. Ustanowione dekretem królewskim nr 209 wymogi w zakresie rejestracji gospodarstw pszczelarskich oraz opracowanie systemu identyfikacji uli znacznie ułatwiają ubieganie się o unijne środki finansowe na rzecz wsparcia sektora pszczelarskiego oraz przyczyniają się do osiągnięcia przez Hiszpanię najlepszych wyników gospodarczych w Unii Europejskiej w zakresie wytwarzania produktów pszczelarskich.

⁶³ Z. Witkowski, *Gospodarka pasieczna w prawie polskim*, Stróże 2016, s. 95.

Z opisanych w artykule względów uzasadnione wydaje się podjęcie prac nad wprowadzeniem do krajowego ustawodawstwa nowoczesnego pojęcia działalności pszczelarskiej oraz podstawowych kategorii pojęciowych związanych z pszczelarstwem, a przede wszystkim ustawy poświęconej pszczelarstwu (tzw. ustawy sektorowej). Rozwiązania prawne zastosowane przez hiszpańskiego ustawodawcę z pewnością mogłyby posłużyć za wzór prostej i skutecznej regulacji w tym zakresie.

THE LEGAL STATUS OF APICULTURE IN SPAIN

Summary

The aim of this article is an attempt to establish the legal status of apiculture in Spain. The analysis is made on the basis of a survey and assessment of relevant EU law and Spanish law. Regarding the latter, a special attention was given to royal decree No 209 of 2002 establishing the basis concept categories related to apiculture, sanitary, epidemiological and zootechnical provisions as well as registration and identification connected with the locations of apiaries, and royal decree No 608 of 2006 establishing the national programme for fighting and control bee diseases and honey, intended to protect bee farms against bee parasites and diseases. In the author's opinion apiculture in Spain is a breeding activity and a type of agricultural activity. In some situations this activity may be governed by domestic commercial law, for instance when the producer carries out economic activity organised in one of the legal forms provided for in Spanish commercial law.

LO STATUS GIURIDICO DELL'ATTIVITÀ APICOLA IN SPAGNA

Riassunto

L'articolo si propone di determinare lo status giuridico dell'attività apicola in Spagna. L'autore analizza e valuta sia il diritto dell'Unione Europea sia quello nazionale. Nell'ambito di quest'ultimo una particolare attenzione viene rivolta alle disposizioni introdotte dal Decreto Regio n. 209 del 2002, il quale definisce principali categorie concettuali riguardanti l'apicoltura, le norme sanitarie, epidemiologiche, zootecniche, quelle di registrazione e identificazione, quelle legate all'ubicazione degli apiari, nonché alle disposizioni del Decreto Regio n. 608 del 2006, con cui viene istituito un programma nazionale per la prevenzione e il controllo delle malattie delle api e del miele, le cui finalità sono volte a proteggere le aziende apicole contro le malattie e i parassiti delle api. A parere dell'autore, l'attività apicola nell'ordinamento giuridico spagnolo va qualificata come attività commerciale, come un tipo di attività agricola. In alcune situazioni nei confronti dell'attività svolta dall'apicoltore possono essere applicate le disposizioni del diritto commerciale nazionale, p.e. quando l'imprenditore agricolo svolge l'attività apicola sotto forma di una società prevista dal diritto commerciale spagnolo.